

Kocsiszky György²⁷ - Nagy Zoltán²⁸

***A regionális tudományok kutatása és oktatása Miskolcon:
30 éves a Miskolci Egyetem Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet,
Regionális Gazdaságtan Tanszéke***

Kerek évszámok alkalmat adnak a számvetésre még akkor is, ha ezek történelmi léptékben aligha értelmezhetők. Mégis egy-egy kerek évforduló kapcsán indokolt összefoglalni, hogy tudományterületünk művelése során mit értünk el, mit sikerült ebből átadni az utánunk következő generációknak, mennyiben sikerült abból a társadalom hasznára fordítani. Erre lehetőséget ad, hogy Intézetünk 25 éves, a Regionális Gazdaságtan Tanszék pedig 30 éves.

Kulcsszavak: regionális tudomány, kutatás, oktatás, Miskolci Egyetem

JEL kód: R23

***Research and teaching of regional sciences in Miskolc:
30 years of the Institute of World and Regional Economics,
Department of Regional Economics, University of Miskolc***

Milestone anniversaries provide an opportunity for reflection, even if they are hardly meaningful in historical terms. Nevertheless, round anniversaries provide a good opportunity to summarize what we have achieved in our field of science, what we have been able to pass on to future generations, and to what extent we have been able to put it to good use for society. Our institute is celebrating its 25th anniversary and the Department of Regional Economics its 30th, providing us with an opportunity to do just that.

Keywords: regional science, research, education, University of Miskolc

JEL code: R23

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2025.30>

Bevezetés

A kerek évfordulók (születésnapok) a tudományos- és felsőoktatási műhelyek esetében is indokolják, hogy egy pillanatra megálljunk és számba vegyük az elért eredményeket, az elmulasztott lehetőségeket, mérleget készítsünk, levonjuk a tanulságokat és végiggondoljuk a jövőbeni feladatokat.

A Miskolci Egyetem Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet, Regionális Gazdaságtan Intézeti Tanszéke alapításának 30 éves, az Intézet 25 éves évfordulója kapcsán erre az önvizsgálatra vállalkozunk, amikor röviden összefoglaljuk, hogy:

- Mennyiben járult/járul hozzá a Tanszék és az Intézet az általa művelt diszciplinák tudományos megalapozottságához?
- Milyen a Műhely „kisugárzása”, mennyire sikerült bekapcsolódni a szűkebb (az Észak-magyarországi régió) közéletébe, társadalmi-gazdasági problémáinak megoldásába és a tágabb tudományos közéletbe?
- Sikerült gazdagítani az irányított szakok, szakirányok és tárgyaink tananyagait, hozzájárulni a szakmai és a tudományos utánpótlás fejlődéséhez?

²⁷ egyetemi tanár, Budapesti Metropolitan Egyetem

²⁸ egyetemi tanár, intézetigazgató, Miskolci Egyetem

A szervezeti keretek kialakulása, a szellemi háttér

Közismert, hogy az 1989 után bekövetkezett társadalmi- és gazdasági paradigmaváltás súlyosan érintette az Észak-Magyarország régiót. A nehézipar (bányászat, kohászat, nehézgépgyártás) leépülése, a fővárosból kitelepített ipari telephelyek bezárása, az élelmiszeripar privatizációs hullámának negatív következményei miatt beszakadt a régió kibocsátása, két számjegyre növekedett munkanélküliségi rátája, megindult a jól képzett szakemberek elvándorlása.

Ez a válsághelyzet jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kara döntése (1995) értelmében felállításra kerüljön a területi tudományok kutatásával, oktatásával és gyakorlati implikációjával foglalkozó szervezeti egység, a Regionális Gazdaságtan Tanszék (a tanszék vezetésére: Dr. Kocziszkó György egyetemi tanár kapott megbízást).

Az igény egyrészt a kezdeti eredmények, másrészt a dinamikus változó geopolitikai kihívások miatt gyorsan bővült. Ezt tükrözi a szervezeti keretek bővülése; 2000-től a Tanszék intézeti keretek között működik: Regionális Gazdaságtan Tanszék (1996-); Európa Gazdaságtana Intézet (2000-2005) két tanszékkal: Regionális Gazdaságtani Tanszék, Humán Erőforrás Tanszék; Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet (2005-) három tanszékkal: Regionális Gazdaságtan Intézeti Tanszék, Világ gazdaságtani Intézeti Tanszék, Humán Erőforrás Intézeti Tanszék (2000-2012); Munka- és Társadalomgazdaságtan Intézeti Tanszék (2012-2017), Munkaerőpiac és Foglalkoztatáspolitikai Intézeti Tanszék (2017-).

A kutatási-, oktatási feladatok bővülésével párhuzamosan bővült a Tanszék szellemi bázisa. Az elmúlt 30 év során hét kolléga kapott egyetemi tanári (Dr. Kocziszkó György, Dr. Illés Iván, Dr. Fekete Éva, Dr. Tóthné dr. Szita Klára, Dr. Benedek József, Dr. Tóth Géza, Dr. Nagy Zoltán) kinevezést közülük ketten az MTA doktorai, egy fő pedig az MTA külső tagja.

Tudományos eredmények, hazai és a nemzetközi kapcsolatok fejlődése

A Tanszék és az Intézet személyi állományának megerősödésével kialakultak azok a kutatási főirányok, amelyek a területi tudomány elméleti és gyakorlati kérdéseire kerestek válaszokat. A témakörök folyamatosan bővültek és kiegészültek többek között a hátrányos helyzetű térségek társadalmi innovációinak, humán fejlettségi helyzetének, a városok rezilienciájának kérdéseivel. Kutatásaink többsége alkalmazott kutatás, amit szakértések formájában hasznosítunk velünk partneri kapcsolatban álló települések, járások, vármegyék fejlesztési stratégiáinak, programjainak kidolgozása során.

A teljesség igénye nélkül témáink közül érdemes kiemelni néhányat:

- **Területi gazdasági fejlődés és növekedés modellezése, a modellek verifikálása, konvergenciák lehetőségeinek és korlátjainak vizsgálata:** A gazdasági növekedés vizsgálata egyike a közgazdaságtudomány vissza-visszatérő, ciklikusan reneszánszát élő témáinak. Ezen belül a regionális növekedés összefüggéseinek újra gondolását elméleti, másrészt gazdaságpolitikai, társadalmi okok indokolják. Az irodalom ma sem egységes a regionális növekedést kiváltó okok hatásmechanizmusának, a gazdasági különbségek kialakulásának, ill. megszüntetésének kérdésében. Többek között vita tárgyát képezi, hogy a regionális gazdasági növekedés vizsgálható-e a nemzetgazdasági növekedés elemzésére alkalmazott módszerekkel, vagy a szubrégióknak a nemzetgazdaságoknál nagyobb nyitottsága, gyakoribb strukturális aránytalansága, stb. miatt az előbbitől eltérő. Önálló eljárásra van szükség. Nem kevésbé nyomósak a gazdaságpolitikai szempontok, ami elsősorban avval indokolható, hogy a szubrégiók közötti diszparitások problémája állandósulni látszik, mint azt hazai és külföldi példák sokasága bizonyítja. (Az Európai Unióban mért regionális gazdasági különbségek az elmúlt évtizedekben mindig nagyobbak voltak, mint a tagállamok közötti eltérések. A Kelet-európai volt szocialista országokban a piacgazdasági átmenettel, a gazdaság átalakulásának előrehaladásával egyidejűleg megnöttek a térségek közötti ellentétek.)

Újra és újra felvetődik: melyek a nemzetgazdaságon belüli (azonos monetáris, fiskális, árfolyam- és jövedelem, valamint ágazati politikák mellett) területi (regionális) gazdasági diszparitások okai. Mit tehet a gazdaságpolitika ezeknek a diszparitásoknak a csökkentése, ill. felszámolása érdekében? Mibe kerül egységnyi különbség csökkentése az adófizetőknek? Milyen hatékonyságú a területi különbségek felszámolására eszközölt ráfordítások?

A Tanszék kutatásaiban meghatározó szerepe volt és van a területi gazdasági növekedés és fejlődés konvergenciájával kapcsolatos elemzéseknek (Kocziszy et al, 2000; Kocziszy-Szendi, 2021; 2023; Szendi, 2025; Kiss et al, 2023).

• **Az Észak-magyarországi térség társadalmi, gazdasági helyzete, felzárkózásának esélyei és korlátai:** a Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet és a Regionális Gazdaságtan Tanszék kiemelt fontosságú feladatának tekintette az elmúlt három évtizedben szűkebb pátriánk, Észak-Magyarország társadalmi-, gazdasági folyamatainak nyomon követését. Ezt mutatja a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutató Központja által 2003-ban indított, Kárpát-medence régióit bemutató monográfia záró, 15. kötetének szerkesztése, a 12 fejezetből 8 fejezet intézeti kollégáink munkájának eredménye (Fekete, 2004; 2006; Györffy, 2006; Kocziszy, 2021).

• **Környezetgazdaságtani, fenntarthatósági kutatások:** A környezet és gazdaság közötti kapcsolatok vizsgálatában, a fenntartható fejlődés mérésében az életciklus-hatásvizsgálatok meghatározó szerepet töltek be. A kutatások célja egy-egy terület fejlődésének környezetre és társadalomra gyakorolt hatásának jobb megismerése, illetve a jövőben várható (externális) hatások alaposabb feltérképezése. A kutatásaink egy-egy szektor, azon belül egy-egy termelési folyamat, vagy egy-egy régió vizsgálatára irányulnak (Benedek, 2023; Tóthné et al, 2007/a; 2007/b).

Intézeti kutatásaink igazolják, hogy az életciklus szemléletben való problémakezelés nemcsak a környezeti hatások, a környezeti teljesítmény, élelmiszerbiztonság meghatározásában fontos, de lehetőséget teremt öko-hatékonysági mérésekhez is. Sőt az IO-LCA továbbfejlesztésével, ha az anyag- és energiaáramok dinamikus mozgását összekapcsoljuk a gazdasági adatokkal, az LCA lehetőséget teremt a gazdasági teljesítmények különböző szintre vetített, komplexebb, újfajta ökonometria megítélésére (Tóthné, 2007/c).

Vizsgálataink másik iránya a környezeti tényezők és a műszaki technológiák fenntarthatóságának gazdasági és társadalmi szemléletű értékelése, a gazdaság működésének környezeti szempontú értékelése áll. A fenntartható fejlődés tényezőinek, lehetséges forgatókönyveinek és jövőképeinek elemzése hozzásegít bennünket nem csupán a világban zajló folyamatok jobb megértéséhez, de a regionális és helyi alkalmazkodási stratégiák kidolgozásához is. A társadalom alkalmazkodó képességének növekedését elősegítő stratégiák elemzése a környezeti központú kutatásainkat összekapcsolja a munka világában végbemenő változások, a szolidáris gazdaság és a helyi fejlesztés témakörökben végzett vizsgálatokkal. Kiemelt figyelmet fordítunk a szűkebb környezetünket jelentősen érintő, a dezindusztrializáció következményeként kialakult borsodi és azon belül is miskolci barnamezők komplex, a fenntarthatóságot középpontba helyező revitalizációs lehetőségeire, a lakosságcseréhez vezető mobilitásra. Kutatásainkban foglalkozunk a mobilitás különböző típusaival, motivációjával, hatásaival, befolyásolhatóságával, különös tekintettel a fiatalokra (Hevesi et al, 2024; Benedek, 2023).

• **Munkaerő-piaci, foglalkoztatási és demográfiai kutatások:** Foglalkoztatási tárgyú kutatásaink a vidéki Magyarország, azon belül Észak-Magyarország szempontjából legégetőbb kérdéseket érintik. Foglalkozunk a migráció munkaerőpiaci okaival és hatásaival, a foglalkoztatási politikák sajátosságainak és eredményeinek feltárásával, az atipikus foglalkoztatásban rejlő lehetőségekkel, a munkavállalási motivációk és stratégiák változásával. Ezek mellett a vidéki tartós munkanélküliség kialakulásának okaival, jellemzőivel, kezelésének lehetséges módzataival, a romák munkavállalását gátló tényezőkkel és az önkormányzatok és civil szervezetek foglalkoztatási kapacitásai növelésének lehetőségeivel (Lipták et al, 2022; Kincses et

al, 2022/a; Tóthné et al, 2020/c; 2022; Kincses et al, 2020/a; 2020/b; 2020/c; Kiss, 2024; Lipták, 2023/a; 2023/b; Tóthné et al, 2024; Lipták et al, 2023).

- **Szolidáris és szociális gazdaság:** Kutatásaink a tőkés gazdaság működésének kritikai elemzésére, a szegénység területi megjelenésének és gazdasággal való kölcsönhatásainak – azaz a **kórtünetek** – vizsgálatára fókuszálnak. Érdekes felfedezéseket hozott a poszt-modern társadalom egyes értékeinek – mint pl. a szolidaritás, esélyegyenlőség, részvétel – a gazdasági, ill. területi fejlődéssel való összefüggéseinek (speciálisan vidéki térségekben történt) kutatása is. Az esélyegyenlőség kérdését tágan, a társadalmi és a területi hátrányok együttesére vonatkoztatva vizsgáljuk.

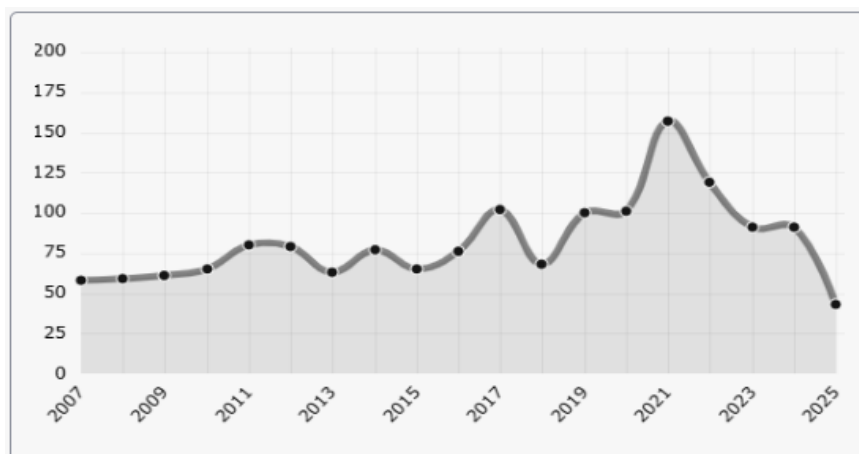
A **gazdaság szereplői** közül a társadalmi vállalkozások működését elemezzük. Kiemelt szerepet kap a társadalmi innovációk jellemzőinek feltárása. Keressük azokat az új megoldásokat, melyek lehetővé teszik a társadalmi erőforrások bevonását a gazdaság működésébe és az általa gerjesztett problémák megoldásába. A társadalmi gazdaság közpolitikákban (jelesül a vállalkozás-, a foglalkoztatás-, a szociál-) **politikában való megjelenéséről** az Európai Unió és a tagországok dokumentumainak elemzésén túl a társadalmi vállalkozások működésének empirikus kutatása révén tudunk új megállapításokat tenni (G. Fekete, 2016; G. Fekete, 2015).

- **Térszerkezet és városhálózatok, urbanizációs folyamatok elemzése:** Kutatásainkban az urbanizációs folyamatok terjedését, régiók és városok területi szerkezetét, változó gazdasági és társadalmi folyamatait, kapcsolatainak alakulását vizsgáljuk az átalakuló világ gazdasági régiókban, Európában, Kelet-Közép-Európában és Magyarországon. Ez jelenti a fejlett területi egységek kapcsolatrendszerének vizsgálatát, Európa térszerkezeti változásainak elemzését és vizualizálását, valamint a magyarországi városok tipizálását, elérési viszonyaik és fejlődésük más tényezőinek feltárását.

A funkcionális várostérségek és a világgazdasági centrumok gazdasági koncentrációs és dekoncentrációs folyamatait, a policentrikus városhálózat kialakulását ökonometriaival módszerekkel modellezzük (Tóth et al, 2023; 2024; Sebestyén Szép et al, 2020; Szendi et al, 2020; Nagy et al, 2019; Nagy et al, 2022).

- **Energiahatékonysági vizsgálatok:** A környezeti kihívások közül az energia-kérdést az energiafelhasználás, az energiahatékonyság és a gazdasági növekedés közötti kapcsolatrendszer tényezőinek feltárásával és elemzésével kutatjuk. Vizsgáljuk a városok fejlettsége és energiafelhasználása, az alternatív energiák bevonása közötti összefüggést, módszert dolgoztunk ki a térségek energiahatékonysági potenciáljának becslésére. Vizsgáljuk az energiaárak világgazdasági növekedésének (illetve helyi, kormányzati csökkentésének) hatását az energiaszektör iparágak versenyképességére, továbbá azon régiók fejlődésére, ahol a foglalkoztatáshoz és a bruttó hozzáadott érték termeléséhez ezek az iparágak nagy mértékben hozzájárulnak (La Belle et al, 2025; Molnár et al, 2025; Szép et al, 2022/a; Szép et al, 2022/b).

Kutatási eredményeinket könyvek, könyvfejezetek, tanulmányok formájában publikáltuk, ezek száma: 1678 db (1. ábra):

1.ábra: Világ- és Regionális Gazdaságtani Intézet közleményeinek száma (2007-2025)

Forrás: mtmt (Szűrés időpontja: 2025, 10.10.)

Figure 1: Number of publications by the Institute of World and Regional Economics (2007–2025)

Source: mtmt (Date of search: October 10, 2025)

Cikkeinkre adott hivatkozások száma: 7134 (2. ábra).

2.ábra: Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet közleményeinek idézettsége (2007-2025)

Forrás: mtmt (Szűrés időpontja: 2025, 10.10.)

Figure 2: Citations of publications by the Institute of World and Regional Economics (2007–2025)

Source: mtmt (Date of search: October 10, 2025)

Tudományos- és társadalmi kapcsolataink fejlesztése érdekében indítottuk 22 éve, a negyedévente (a 2020 óta ebből két alkalommal angol nyelven) megjelenő Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek c. folyóiratot, amelynek színvonalát neves hazai- és külföldi szakemberekből álló szerkesztő bizottság és lektori bázis garantálja.

Az elmúlt évtizedek során számos nemzetközi és magyar oktatási-kutatási projektben vettünk részt, így pl.: ESPON (SEMIGRA), HORIZON2020 (MOVE), HorizonEurope (Circletech), EIT

KIC Raw Materials (LIMBRA, RMUD), INTERREG (NET4SENERGY), EFOP, OTKA, TÁMOP, ROP, Jean Monnet, DEPURE, TEMPUS, Mini CREATOR (SILHOUETTE).

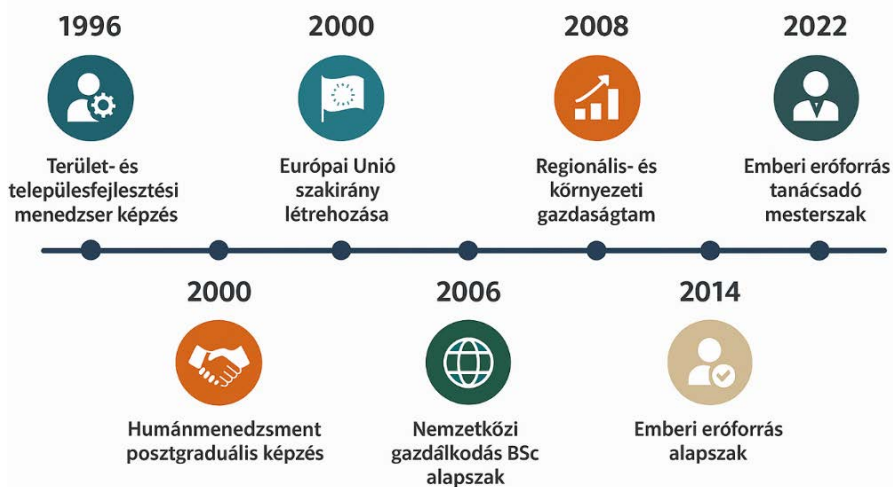
A Tanszék, ill. az Intézet szoros kapcsolatokat épített ki hazai és külföldi felsőoktatási intézetekkel, kutatóhelyekkel (pl.: Babes-Bolyai Tudományegyetem; Partiumi Keresztény Egyetem; Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem; Technika Universita v. Kosciach; Otto von Guericke Universität Magdeburg; CESCO-Határon Átnyúló Kezdeményezések Hálózata; Nemzetstratégiai Kutatóintézet, HUN-REN Regionális Kutatások Intézete, Központi Statisztikai Hivatal).

Munkánkat 2010-ben a Jean Monnet-program, az Intézet vezetőjét Jean Monnet-professzori (Chair), 2012-ben pedig az Intézetet Jean Monnet Kiválósági Központ címmel ismerte el.

Oktatás, tudományos utánpótlás nevelés

Az igények és a személyi feltételek bővülésével párhuzamosan gazdagodott az Intézet oktatási palettája, az 1996-tól indított képzések száma, így (3. ábra):

- 1996-ban Terület- és településfejlesztési menedzser képzés (másoddiplomás, 4-féléves),
- 1999-ben a nappali- és a levelező közgazdász (5 éves) képzésen a Humán erőforrás szakirány és Európai Unió szakirány létrehozása,
- 2000-ben Humánmenedzsment és Európa tanulmányok szak posztgraduális képzés indítása,
- 2006-ban indult a Nemzetközi gazdálkodás BSc alapszak,
- 2008-ban indult el a Regionális- és környezeti gazdaságtan mesterképzés indítása,
- 2014-ben az Emberi erőforrás alapszak,
- 2022-ben az Emberi erőforrás tanácsadó mesterszak.

3.ábra: A Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet (és gyakorlója) oktatási struktúrája
Figure 3: Educational structure of the Institute of World and Regional Economics (and its practitioners)

Forrás: saját szerkesztés

Az elmúlt 30 évben Intézetünk, Tanszékünk által irányított szakokon közel 3500 hallgató vett részt. A szakok iránti érdeklődés volatilisen alakult. Ebben szerepe volt a hazai területfejlesztés decentralizációjának, a megyei- és regionális fejlesztési ügynökségek felszámolásának, az elhelyezkedési lehetőségek drasztikus csökkentésének (1. táblázat).

1.táblázat: Áttekintés a Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet által irányított szakon végzettekről

Table 1: Overview of graduates from the program administered by the Institute of World and Regional Economics

	Nemzetközi gazdálkodási		Emberi erőforrások		Regionális és környezeti gazdaságtan		Emberi erőforrás tanácsadó		Humán- menedzs- ment	Terület és telepü- lés fejlesz- tés	EU tanul- mány- ok	Össz.
Oktatási forma	N	L	N	L	N	L	N	L	L	L	L	
Aktív	98	0	111	90	1	0	2	24	0	0	0	326
Diplomát szerzett	408	20	122	70	19	19	5	14	203	180	233	1293
Abszolvált	7	2	1	1	2	0	0	0	19	45	94	171
Passzív	7	0	3	20	0	0	0	2	10	2	6	50
Törölt	263	105	85	145	12	26	0	25	200	197	232	1290
Felvett de nem iratkozott be	9	0	15	41	0	1	0	18	17	49	97	247
Összesen	792	127	337	367	34	46	7	83	449	473	662	3377

Forrás: Neptun alapján saját szerkesztés

Tantárgyaink a térgazdaságtan és a munkaerőpiac elméletének és módszertanának kérdéskörét fedik le (2. táblázat).

2.táblázat: Intézetünk tárgyai az alap – és mesterszakos képzéseinken

Table 2: Subjects taught at our institute in our bachelor's and master's degree programs

Nemzetközi gazdálkodás alapszak, Emberi erőforrások alapszak		
Képzés tématerületei		Képzés tárgyai
Közgazdaságtani, módszertani és üzleti alapozó ismeretek		Világgazdaságtan, Regionális gazdaságtan.
Társadalomtudományi alapismeretek		Gazdaságföldrajz, EU integráció és intézmények története.
Emberi erőforrások alapszak	Szakmai törzsanyag	Munkagazdaságtan, Társadalom térszerkezete, demográfia és társadalompolitikák, Munkaerőpiac, Foglalkoztatási politikák és stratégiák, Munkaerőpiaci intézmények és programok, Munkaügyi kapcsolatok rendszere, Szociális gazdaság és közfoglalkoztatás, Munkaerőpiaci mobilitás.
Nemzetközi gazdálkodás alapszak	Szakmai törzsanyag	EU politikák, Külgazdasági politika, Külgazdasági elemzések, Nemzetközi és regionális gazdasági kapcsolatok 1-2, Integráció gazdaságtana, EU programok és projektek.
	Specializációk (Nemzetközi vállalkozások, Európai regionális gazdasági kapcsolatok)	Regionális gazdaságföldrajz, Területi és településpolitikák, Nemzetközi szállítmányozás, Nemzeti és nemzetközi regionális stratégiák, EU regionális politika, EU politikák, Visegrádi Négyek gazdasági kapcsolatai.

Emberi erőforrások alapszak	
Differenciált szakmai ismeret	Munkaszociológia, EU foglalkoztatáspolitikai, Gazdaság és társadalom térszerkezete, Munkaerőpiaci trendek, új kihívások, Világgazdasági folyamatok, világgazdasági régiók, Nemzetközi migráció.
Regionális és környezeti gazdaságtan mesterszak	
Gazdaságtudományi és társadalomtudományi alapismeretek	Világgazdasági folyamatok, világgazdasági régiók, Geopolitika és nemzeti stratégiák.
Differenciált szakmai ismeret	Gazdaság és társadalom térszerkezete, Regionális elemzési módszerek, Térgazdaságtan és területi politikák, Regionális programozás, Helyi és térségi gazdaságfejlesztés, Térinformatika, Haladó regionális gazdaságtan, Európa és a világ regionális földrajza.
Specializációk (Városfejlődés, város-fejlesztés, Környezeti menedzsment)	Városok kormányzása és gazdálkodása, Városföldrajz, okos városok.

Forrás: NEPTUN alapján saját szerkesztés

Oktatási-, kutatási témáinkhoz kapcsolódnak PhD témakiírásaink, így:

- területi fejlődés folyamatai, pályafüggőségei, az egyenlőtlenségek dinamikájának változásai, társadalmi, gazdasági válságok területi hatásai;
- munkaerő-piaci folyamatok elemzése;
- térszerkezet és városhálózatok rezilienciája;
- szegénység, gazdasági és társadalmi kölcsönhatásai;
- makro- és mezo szintű energiafelhasználás gazdasági szempontjai.

Az elmúlt évek során 24 fő szerzett PhD fokozatot a fenti témákban.

Néhány záró gondolat

Másfél évtizede felerősödtek a közgazdaságtani gondolkodás paradigmaváltásával kapcsolatos hangok. Könyvek és tanulmányok sora sürgeti az elvek újragondolását, hipotézisek felülvizsgálatát és a bizonyításához szükséges módszerek kidolgozását, az eredmények kritikai elemzését, a jó megoldások gyakorlatba történő átültetését. A folyamat, ami szükségszerűen érinti a területi tudományokat is azonban (az egyre gyarapodó számú írásművek ellenére) lassabb, mint az indokolt lenne. Igaz ez annak ellenére, hogy a racionalitás elvéhez, a vegytiszta ökonomiai gondolkodáshoz ragaszkodó felfogás napjainkra sokat veszített erejéből. A mainstream dogmák szorítása azonban változatlanul erős; vannak ugyan kisebb és nagyobb repedések, de az érdemi áttörés még várat magára. Vitathatatlan ez akkor is, ha a gazdasági folyamatokról és rendről hozott döntések kapcsán (legalább is verbálisan) ma már egyre gyakrabban fogalmazódnak meg a fenntarthatósággal kapcsolatos elvárások, és egyre nagyobb jelentősége van a fenntarthatóság területi összefüggéseivel kapcsolatos kutatásoknak.

A jövőben a korábbinál nagyobb figyelmet érdemel:

- a városi, városhálózati kutatások, a gazdasági, társadalmi események csomósodása a városméretnek függvényében
- a területi folyamatok pályafüggőségének elemzése, különös tekintettel a gazdaság és a társadalom szerkezetére;

- a területi fenntarthatóság összefüggéseire;
- a munkaerőpiaci folyamatokat befolyásoló endogén és exogén hatásokra;
- a mesterséges intelligenciának a társadalom- és a gazdaság térszerkezetére gyakorolt hatásaira.

Hivatkozott források

- BENEDEK, J. (2023). A fenntartható fejlődési célok térbeli lokalizációja. *Pénzügyi Szemle*, 69(1), 65-75. https://doi.org/10.35551/PSZ_2023_1_4
- G. FEKETE, É. (2004). Az Észak-magyarországi régió kistérségeinek abszorpciós képessége és helyzetük Magyarország más kistérségeivel összehasonlítva. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 1(1), 40-97.
- G. FEKETE, É. (2006). A situation of disadvantage turned into an advantage? Convergence opportunities for backward small regions in the region of Northern Hungary. *European Integration Studies*, 5(1), 71-89.
- G. FEKETE, É. (2015). *Társadalmi innovációk a felzárkózás szolgálatában: Dél-Cserehát – Nyitás a jövőre*. Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó.
- G. FEKETE, É. (2016). Rural milieus in East-Central Europe: Gendered attitudes to post-modern values. In K. Wiest (Ed.), *Women and migration in rural Europe: Labour markets* (pp. 64-85). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-1-137-48304-1_4
- GYÖRFFY, I. (2006). Közúti infrastruktúra vizsgálata az Észak-magyarországi régióban. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 3(1), 93-99.
- HEVESI, A., KOC SIS, K., BENEDEK, J., & KLEMENČIČ, M. (2024). Knowledge and study of the Carpathian Basin until 1945. In K. Kocsis, Z. Kovács, Zs. Nemerkenyi, G. Gercsók, & Á. Kincses (Eds.), *National Atlas of Hungary: State and Nation* (pp. 15-21). HUNREN CSFK Földrajztudományi Intézet.
- HORVÁTH, Á., HORVÁTH, A., TAKÁCSNÉ PAPP, A., LIPTÁK, K., MUSINSZKI, Z., & SZÜCSNÉ MARKOVICS, K. (2023). Climate and energy issues of energy-intensive sectors. *Amfiteatru Economic*, 25(64), 813-829. <https://doi.org/10.24818/EA/2023/64/813>
- HORVÁTH, Á., TAKÁCS PAPP, A., LIPTÁK, K., MOLNÁR, L., SZÜCS MARKOVICS, K., MANAFI, I., & MUSINSZKI, Z. (2022). Decarbonisation and financial performance of energy companies. *Amfiteatru Economic*, 24(61), 701-719. <https://doi.org/10.24818/EA/2022/61/701>
- KARÁCSONY, P., VASA, L., BILAN, Y., & LIPTÁK, K. (2021). Hungarian experiences of the transition from traditional work to telework. *Transformations in Business & Economics*, 20(3(54)), 168-182.
- KINCSES, Á., & TÓTH, G. (2020). A szomszédos országokban született népesség területi mintázata Magyarországon, 2011, 2017. *Területi Statisztika*, 2, 155-178. <https://doi.org/10.15196/TS600203>
- KINCSES, Á., & TÓTH, G. (2020). How coronavirus spread in Europe over time: National probabilities based on migration networks. *Regional Statistics*, 10(2), 228-231. <https://doi.org/10.15196/RS100210>
- KINCSES, A., & TÓTH, G. (2020). The geographical network of international migration. *Environment and Planning A*, 52(7), 1243-1245. <https://doi.org/10.1177/0308518X20904737>
- KINCSES, Á., TÓTH, G., JENEINÉ, G., & PÉNZES, J. (2021). The impact of the coronavirus pandemic on the territorial characteristics of Hungarian SMEs (special regards to tourism). *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 14(39), 1483-1487. <https://doi.org/10.30892/gtg.394spl19-792>

- KINCSES, A., & TÓTH, G. (2022a). Happiness and international migration: The spatial dimension of a relationship. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 49(6), 1810-1812. <https://doi.org/10.1177/23998083221103265>
- KISS, E., VARGA, GY., & KUTTOR, D. (2023). Triple helix in the age of the Fourth Industrial Revolution and the spatial pattern of Hungarian industry. *Erdkunde*, 77(1), 53-69. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2023.01.04>
- KISS, ZS. (2024). Vertical and horizontal (mis)match of university degrees in the Hungarian labour market. *Humanities & Social Sciences Communications*, 11(1), 1699. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-04203-x>
- KOCZISZKY, GY. (2006). Chances of convergence of the Region of Northern Hungary. *European Integration Studies*, 5(1), 139-159.
- KOCZISZKY, GY. (2008). *Területfejlesztés módszertana*. Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó.
- KOCZISZKY, GY. (ED.). (2021). *Észak-Magyarország*. Budapest: HVG-ORAC.
- KOCZISZKY, GY., & BENDEK, J. (2017). Területi polarizáció és konvergencia a visegrádi országokban. *Magyar Tudomány*, 178(3), 261-272.
- KOCZISZKY, GY., BÍRÓ, A. Z., & BÓDY, P. (2000). Adalékok a Csiki medence fejlesztéséhez. *Falu-Város-Régió*, 7(5), 16-29.
- KOCZISZKY, GY., & SZENDI, D. (2021). Quo vadis Észak-Magyarország: A régió lehetséges fejlődési pályáinak ex-ante vizsgálata. *Területi Statisztika*, 91(6), 679-711. <https://doi.org/10.15196/TS610601>
- KOCZISZKY, GY., & SZENDI, D. (2023). Comparative analysis of development paths in Central and Eastern European countries (V4+2) using a composite index, 1995-2020. *Regional Statistics*, 13(6), 1026-1058. <https://doi.org/10.15196/RS130602>
- LA BELLE, M. C., SZÉP, T., & TÓTH, G. (2025). Why neighbors matter in the energy transition: The diffusion of social practices, technologies and sustainable energy transition. <https://doi.org/10.1016/j.rset.2025.100109>
- LE-DAI, B., KONCZ, G., HAJDÚ, D., & LIPTÁK, K. (2023). The role and territorial characteristics of adult training on the integration of registered jobseekers into the labour market in Szabolcs-Szatmár-Bereg County (Hungary), 2010-2020. *European Countryside*, 15(2), 202-226. <https://doi.org/10.2478/euco-2023-0011>
- LIPTÁK, K., & KINCSES, Á. (2023). International migration of Ukrainian citizens to Central Europe before the Russo-Ukrainian wars. *Regional Statistics*, 13(5), 781-796. <https://doi.org/10.15196/RS130501>
- LIPTÁK, K., HORVÁTHNÉ CSOLÁK, E., & MUSINSZKI, Z. (2023). The digital world and atypical work: Perceptions and difficulties of teleworking in Hungary and Romania. *Human Technology*, 19(1), 5-22. <https://doi.org/10.14254/1795-6889.2023.19-1.2>
- LIPTÁK, K., & MUSINSZKI, Z. (2022). Impact of teleworking on shopping habits during the COVID-19 pandemic in Hungary. *Journal of International Studies*, 15(3), 186-200. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2022/15-3/13>
- MOLNÁR, L., & LIPTÁK, K. (2023). A nyersanyagszektor friss diplomás munkavállalókkal szembeni kompetenciaelvárásai a visegrádi országokban, 2020. *Területi Statisztika*, 63(1), 67-87. <https://doi.org/10.15196/TS630103>
- MOLNÁR, L., & SZÉP, T. (2025). Technology acceptance of balcony solar system in Hungary—Exploring influencing factors in a late-adaptor country. *Management of Environmental Quality*, 36(2), 329-350. <https://doi.org/10.1108/MEQ-06-2024-0242>
- NAGY, Z., TÓTH, G., & SZÉP, T. (2022). A magyarországi városok rezilienciájának vizsgálata. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 19(3), 84-99. <https://doi.org/10.32976/stratfuz.2022.37>
- NAGY, Z., SEBESTYÉNNÉ SZÉP, T., & SZENDI, D. (2019). Regional disparities in Hungarian urban energy consumption – A link between smart cities and successful cities. *Geographia Technica*, 14(1), 92-102. https://doi.org/10.21163/GT_2019.141.07

- SEBESTYÉNNÉ SZÉP, T., SZENDI, D., NAGY, Z., & TÓTH, G. (2020). A gazdasági reziliencia és a városhálózaton belüli centralitás közötti összefüggések vizsgálata. *Területi Statisztika*, 60(3), 352-369. <https://doi.org/10.15196/TS600303>
- SZENDE, D. (2025). Spatial beta convergence of the new member states of the EU based on socio-economics indicators. In *3rd International Tradeon Logistics Symposium: Proceedings Bank Bursa* (pp. 488-494).
- SZENDE, D., NAGY, Z., & SEBESTYÉNNÉ SZÉP, T. (2020). Mérhető-e az okos városok teljesítménye? – Esettanulmány a 2004 után csatlakozott EU-tagállamok fővárosairól. *Területi Statisztika*, 60(2), 249-271. <https://doi.org/10.15196/TS600207>
- SZÉP, T., TÓTH, G., & LA BELLE, M. C. (2022a). Farewell to the European Union's east-west divide: Decoupling energy lifts the well-being of households, 2000-2018. *Regional Statistics*, 3, 159-190. <https://doi.org/10.15196/RS120307>
- SZÉP, T., PÁLVÖLGYI, T., & KÁRMÁN-TAMUS, É. (2022b). Indicator-based assessment of sustainable energy performance in the European Union. *International Journal of Sustainable Energy Planning and Management*, 34, 107-124. <https://doi.org/10.54337/ijsepm.7055>
- TÓTH, G., JÁGER, V., KOVALSZKY, ZS., BÓDAY, P., ÁDÁM, D., KINCSES, Á., & SZÉP, T. (2024). Characteristics of household energy consumption in the shadow of the Russia-Ukraine war – A case study from Hungary. *International Journal of Sustainable Energy Planning and Management*, 40, 52-70. <https://doi.org/10.54337/ijsepm.8014>
- TÓTH, G., & KINCSES, Á. (2022b). (In)Visible tourism according to online cash registers in Hungary, 2018-2020. *Sustainability*, 14(5), 3038. <https://doi.org/10.3390/su14053038>
- TÓTH, G., KINCSES, Á., & KOVÁCS, M. (2024). A termékenység térbelisége Magyarországon, 2021. *Területi Statisztika*, 64(1), 30-50. <https://doi.org/10.15196/TS640102>
- TÓTH, G., & NAGY, Z. (2023). An analysis of federal income inequality in the United States, 1917-2018. *Regional Statistics*, 13(5), 973-994. <https://doi.org/10.15196/RS130508>
- TÓTH, G., & NAGY, Z. (2024). Eltérő vagy azonos fejlődési pályák? A hazai nagyvárosok és vonzáskörzeteik 2001 és 2021 közötti változása. *Területi Statisztika*, 64(2), 150-176. <https://doi.org/10.15196/TS640202>
- TÓTHNÉ SZITA, K. (2007c). Az élelmiszerlánc kockázatelemzése életciklus szemléletben. *Magyar Minőség*, 2007(február), 12-17.
- TÓTHNÉ SZITA, K., ISTVÁN, ZS., & SIPOSNÉ MOLNÁR, T. (2007a). Hazai on-line LCA adatrendszer – Vállalkozások környezetbarát fejlesztésének támogatására. *Magyar Minőség*, 2007(február), 7-12.
- TÓTHNÉ SZITA, K., & SIPOSNÉ MOLNÁR, T. (2007b). Az energiatermelés környezetterhelése összehasonlító életciklus vizsgálat alapján. *Észak-magyarországi Regionális Stratégiai Füzetek*.